

S 1. STRANI Prekrasna zmaga Pogačarja in Rogliča na Touru Zdravljica na Elizejskih poljanah

Rogliču se je vse sesulo iz dejanske edine pravo krizo v treh tednih tekmovanja. Šampion iz Kisovca, zmagovalec lanske Vuelte, ni skrival ambicij in je prišel na letošnji jesenski Tour na zmago, za sabo je imel najboljšo moštvo Jumbo Visma, v gorskih etapah je z ekipo rutinirano ubranil vse napade. Ko sta pogorela Yates in lanski zmagovalec Bernal, je njegov edini pravi konkurent postal mlajši rojak. Vendar naj dvigne roko, če je kdo sploh pomislil, da bi lahko Pogačar, brez pravih izkušenj na največjih krožnih dirkah profesionalcev, poskrbel za tak preobrat! Kot debitant bi

lahko bil potešen že z belo majico najboljšega mladega kolesarja in s prestižnim mestom na zmagovalnem odru. A njegov pristop je bil drugačen, sklenil je napadati do konca, moči pa je očitno imel še več kot dovolj, medtem ko so Rogliču po enajstih dneh v rumenem prav pred zadnjo oviro pojemale. Res je, doslej najboljši slovenski kolesar je zatajil v odločilnem kronometru, ne vemo, če se je zamajala tudi mentalna trdnost, toda predvsem je imel manj svežine v nogah, kar je ob koncu športno priznal ob čestitkah Pogačarju. Razočaranje pa je zelo veliko, tudi ker ni nujno, da bi imel

še dosti drugih možnosti za osvojitve tritedenske krožne dirke po Franciji. Da ne bo pomote, priložnosti najbrž bodo še, pred sabo ima še lep del kariere, vendar priložnost je bila tako zrela, da predstavlja zanj to drugo mesto (z eno etapno zmago) nadvse pekoč poraz. Toliko o tem sijajnem dvoboju na komaj minulem Touru. Novica pa je predvsem še enkrat ta neverjetna športna Slovenija, ki ponuja vedno nove izjemne adute v raznih panogah. Roko na srce, v kolesarstvu nima nobene tradicije, danes pa je postala zgled za ves svet, tudi za kolesarsko najbolj razvite

države. Vsi radovedno odkrivajo slovensko stvarnost in ugotavljajo, da so vrhunski tekmovalci plod športne kulture, ki se razvija preko pozitivnih zgledov in zlasti preko zdravega sistema gibalne vzgoje v šolah. Skratka, ves svet zre v deželico na sončni strani Alp. Kaj pa odziv med Slovenci? Seveda tritedenska evforija, v francosko prestolnico so šli kljub vsem omejitvam tudi čarterski poleti. Vse je bilo pripravljeno za Rogličevo slavje in za dobrohotno trepljanje po rami mladega mulca, pred katerim je še petnajst let Toura. Na koncu seveda nespremenjen ponos, izbuljene oči ob Pogačarjevem

zgodovinskem dosežku (osvojil je tudi tri etape!), a brez dvoma tudi kanček grenkobe za poraženca, kateremu bi prav vsi privoščili – že napisano

– zmagoslavje na Elizejskih poljanah. Najlepši utrinek pa je bil nedvomno objem obeh rivalov po končanem naporu.

HC

LJUBLJANA Slovesna podelitev priznanj 18. nagradnega natečaja Urada Vlade RS Med nagrajenkami tudi dve goriški Slovenki

Vtorek, 22. septembra 2020, je bila v dvorani Državnega sveta v Ljubljani slovesna podelitev priznanj XVIII. nagradnega natečaja Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu za diplomska, magistrska in doktorska dela na temo Slovencev v zamejstvu in po

Posebna pohvala: Andrejka Leban
Dve nagrajenki sta iz našega prostora, zato je prav, da utemeljiti strokovne komsije navedemo.
Utemeljitev 3. nagrade Lara Devetak: Il lavoratore transfrontaliero: tra Italia e Slovenia

tem območju systemskega pregleda čezmejnega dela ni. Delo analizira gospodarske, zgodovinske, kulturne in osebne ter družinske razloge za čezmejno delo. V empiričnem delu magistrske naloge avtorica predstavi izsledke preverjanja z vprašalnikom v skupini čezmejnih delavcev in delavk, iz katerega izhajajo osrednja odprta vprašanja, kot je npr. neuskkljenost davčnih in pokojninskih sistemov ter pomanjkljiva čezmejna komunikacija in izmenjava informacij med organi obeh držav. Poleg tega avtorica obravnava pojav čezmejnega dela tudi z vidika socialne varnosti, obdavčenja ter priznavanja izobraževanja in poklicnih kvalifikacij. Delo odlikuje temeljit pregled čezmejnega dela na italijansko-slovenskem območju ter opredeli osrednja odprta vprašanja, s katerimi se soočajo čezmejni delavci in delavke. (dr. Zaira Vidau)
Utemeljitev posebne pohvale Andrejka Leban: Priprava osebnega izobraževalnega načrta za nadarjenega učenca na izbrani šoli s slovenskim učnim jezikom v Italiji
V svojem ocenjevalnem postopku je komisija za področje zamejstva predlagala posebno pohvalo za Andrejko Leban s svojim magistrskim delom Priprava osebnega izobraževalnega načrta za nadarjenega učenca na izbrani šoli s slovenskim učnim jezikom v Italiji. Naloga je bila napisana pod mentorstvom doc. dr. Mojce Kukanje Gabrijelčič na pedagoški fakulteti univerze na Primorskem. Na izvrstno nazoren način opisuje prenos dobre prakse iz Slovenije v Italijo, na področju šolstva, ki je v Italiji v primerjavi s Slovenijo dokaj prezrt, namreč na področju nadarjenosti na osnovnošolski stopnji. V teoretičnem delu

avtorica opredeljuje glavno terminologijo na polju nadarjenosti in talentiranosti – predvsem tudi s strani zakonodaje – ter opisuje programska izhodišča za delo z nadarjenimi v Sloveniji in Italiji. Andrejka Leban v svoji nalogi ugotavlja, da se na šolah v Italiji ne kaže veliko pozornosti za nadarjene,

ob tem pa so tudi učitelji in učiteljice premalo ozaveščeni ter usposobljeni za delo z nadarjenimi učenci. Kot reakcija na to ugotovitev se predstavlja posebno izdelan osebni izobraževalni načrt za učenca iz prvega razreda osnovne šole s slovenskim učnim jezikom v Italiji. Didaktični predlogi in primeri

avtorice v empiričnem delu naloge so obširni, praktično nazorni, pregledni in uporabni za vzgojno-izobraževalno delo ter poudarjajo individualizacijo ter kreativnost v pouku, zato se avtorici za to delo podeli posebna pohvala. (dr. Daniel Wutti, Celovec)
Nagrajenkama gredo naše iskrene čestitke!

svetu.
Na podlagi ocen strokovne komisije je dr. Helena Jaklitsch, ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu, na posebni slovesnosti razglasila prejemnice nagrad.
Na dogodku sta zbrane nagovorila predsednik Državnega sveta Alojz Kovšca in ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Helena Jaklitsch. Na slovesnosti so nagrajenke na kratko predstavile tudi svoja dela.
Na dosedanjih 18 natečajev je sicer prispelo skupno 334 nalog, nagrajenih pa je bilo 110. Nagrada za najboljša diplomska/magistrska/doktorska dela s področja Slovencev v izseljenstvu: 1. nagrada: ni bila podeljena; 2. nagrada: Maja Belavič; 3. nagrada: ni bila podeljena
Nagrada za najboljša diplomska/magistrska/doktorska dela s področja Slovencev v zamejstvu: 1. nagrada: Anja Škarabot; 2. nagrada: Jasmina Delić; 3. nagrada: Lara Devetak.

(Čezmejni delavec: med Italijo in Slovenijo)
Magistrska naloga Lare Devetak je nastala pod mentorstvom profesorice Roberte Nunin na pravni fakulteti Univerze v Trstu. Prinaša celovit pregled področja čezmejnega dela tako na splošno kot tudi specifično za območje italijansko-slovenske meje. Avtorica izhaja iz pravne opredelitve čezmejnega delavca oziroma delavke in posebej izpostavi kompleksnost tega pojava. Kljub skupni izhodiščni evropski pravni podlagi, je zaradi bilateralnih državnih sporazumov in drugih državnih pravnih virov čezmejno delo različno normirano. Obmejno območje med Italijo in Slovenijo obsega deželo Furlanijo Julijsko krajino na italijanski strani ter Goriško, Obalno-kraško in Primorsko-notranjsko regijo na slovenski strani. Avtorica primerjalno predstavi splošne družbeno-gospodarske kazalnike in ugotavlja, da na

Dr. Spomenka Hribar: Mogoče pa tudi jaz nimam prav?

Na retorično vprašanje dr. Spomenke Hribar v intervjuju na TV Slo 1 z dne 6. 9. 2020 glede poboja domobrancev podajam nekaj dejstev in navodil iz depeš med W. Churchillom in feldmaršalom H. Aleksandrom poveljnikom Anglo-Američanov (v nadaljevanju AA) za Sredozemlje. Po sklenjenem premirju (Armistice!) 8. 9. 1943 postane Kraljevina Italija 13. 10. 1943 zaveznik AA. Aprila 1945 se je začela tekma med Jugoslovansko armado (JA) in AA, kdo bo osvobodil večji del Julijske krajine in si tako izboril pravico do vojaške uprave na tem delu italijanskega ozemlja do sklenitve mirovne pogodbe. Predhodnica AA je prišla v Trst 1. 5. 1945 in presenečeno ugotovila, da je JA že tam. Depeše Churchilla kot vrhovnega političnega komisarja AA so bile jasne. AA morajo obvezno, tudi za ceno vojne z JA, prevzeti pod lastno kontrolo logistični koridor Trst – Tržič – Gorica – Videm – Trbiž – Beljak, ki je nujen za oskrbovanje čet AA v Avstriji in na Bavarskem. Na dan kapitulacije Nemčije 8. 5. 1945 je Aleksandrov odposlanec general Morgan v Beogradu od Tita zahteval umik JA iz Trsta, Gorice in zaledja logističnega koridorja - Goriškega Krasa in Posočja. Churchill je izzival lokalno omejeno vojno z JA kot prvo lekcijo komunistom in posredno Stalinu. Iz depeš Churchilla maja in junija 1945 izhaja, da se mora AA pripraviti na spopad z JA in se rešiti bremena kvizlinških ujetnikov, ki naj jih čim prej vrne SZ in Jugoslaviji, kot je bilo dogovorjeno na Jahti. Tako so Angleži konec maja 1945 podtaknili Črnega Petra Jugoslovanom, v času, ko se je iz nacističnih taborišč vračalo 60.000 okostnjakov, kjer je umrlo 12.000 antifašistov. Ni bilo zdravil, niti dovolj hrane celo za te uboge preživle taboriščnike. Tito je zavlačeval in se trdo pogajal, saj so jugoslovanski narodi utrpeli ogromne žrtve, da bi Slovenci dobili Trst in Gorico. Za vse narode Evrope je bil 8. 5. 1945 konec vojne razen za Jugoslavijo, ki je bila še vedno v vojni s kraljevino Italijo, ta pa je bila že leto in pol zaveznica AA. Spopad je postajal neizogiben. Hitra likvidacija

iz Koroške vrnjenih ustašev in domobrancev je bila za JA nujna vojaška obrambna operacija in signal, da se bo JA zoperstavila napadu AA. AA se zagotovo ne bi ustavili na Rapalski meji, saj sta Churchill in Stalin za Jugoslavijo podpisala delitev "petdeset-petdeset". Obveljala bi tudi Rapalska meja, saj so bili AA zelo zaskrbljeni za stabilnost Italije kot njihove nove zaveznice in niso želeli prizadeti Italijanov s krivično mejo. Tito je v zadnji sekundi taktično popustil in JA se je 12. 6. 1945 umaknila na zahtevano Morganovo linijo. Pod svojo vojaško upravo pa je JA še vedno zadržala večji del italijanskega ozemlja, ki ga je terjala zase, Primorsko in Istro brez Pulja. Mirovna pogodba med Jugoslavijo in Italijo je bila sklenjena v Parizu 10. 2. 1947 ter uveljavljena 15. 9. 1947 z začasno državno mejo. Nazaj smo dobili Posočje, Goriški Kras, Goriška Brda in predmestje Gorice. Odslej Tito ni več potreboval podpore SZ v boju za zahodno mejo in začel se je pripravljati na ločitev od Stalina. Vojni spopad z AA je ponovno grozil leta 1953 za Slovensko Primorje - delitev ozemlja STO. Istočasno se je Jugoslavija borila za pravice Slovencev na Koroškem in leta 1955 je bila podpisnica ADP. Tako lahko upravičeno trdimo, da je leto 1955 prvo zares povojno leto za Jugoslavijo in se je lahko bolj posvetila mednarodnemu gospodarskemu sodelovanju in socialističnemu razvoju in ne več boju za svoje meje, v resnici za slovensko ozemlje in morje. Brez socialistične Jugoslavije in velikanskih žrtev narodov Jugoslavije ne bi bilo nikoli države Slovenije, ampak bi danes delila usodo Katalonije v kraljevini Jugoslaviji. Za Jugoslavijo je konec vojne 10. 2. 1947 in ne s kapitulacijo Nemčije 8. 5. 1945. Še več, šele leta 1977 je italijanski parlament priznal Jugoslaviji sedanjo državno mejo med Italijo in Slovenijo in dobili smo mednarodno priznane meje. Kako sramotno nevhvaležna je danes ta podalpska državica do svojih očetov!

Boris Nemec